

Glöm inte att offentlig sektor är ineffektiv

Svenska Dagbladet den 15 augusti 2020

När pandemin slog till under våren tävlade politiker i grenen vem som kunde höja anslagen till kommunerna mest. Ovanpå regeringens vårproposition tillförde riksdagen flera miljarder kronor i extra stöd i en ändringsbudget. Sannolikt kommer det att komma mer bidrag till kommunerna under hösten. Att staten bör lindra de direkta skadeverkningarna av krisen är självklart. Men det finns allvarliga risker med att ständigt skjuta till mer pengar på det viset som görs nu.

På grund av coronapandemin ökar kostnader för vård och omsorg samtidigt som kommunerna tappar miljarder i skatteintäkter när arbetslösheten skjuter i höjden och många företag går i konkurs. Men välfärden har länge haft ekonomiska problem och den kommunala håven är ute och ber om kollekt från staten varje år, pandemi eller inte.

En del av stödet går att försvara. Kommuner har egen beskattningsrätt, men behöver hjälp att utjämna skillnader i välfärden som beror på faktorer de inte kan påverka på egen hand. I en kommun med många äldre behövs exempelvis mer äldreomsorg, samtidigt som färre jobbar vilket ger lägre skatteintäkter. Riksdagen kan också klubba igenom lagändringar eller tillföra nya uppgifter och ansvar till kommunerna, som förväntningarna på skola och bostäder under flyktingkrisen. Det skapar i sin tur merkostnader som staten måste kompensera för.

Men ryckigheten i hur staten stöder kommunerna har på det hela taget blivit så stor att kopplingen mellan kommunens prestation och dess ekonomi har brutits. Forskning visar att offentlig sektor i Sverige underpresterar i förhållande till hur mycket resurser som pumpas in.

Annorlunda uttryckt borde vi kunna få mer välfärd för pengarna eller samma välfärd till ett lägre pris. Som debatten förs idag, får väljare sällan höra att brister i skolan, sjukvården eller äldreomsorgen beror på hur de lokala kommun- eller regionpolitikerna sköter sina uppdrag utan bara att det saknas resurser.

Sverige glider allt närmare en djup kris i välfärden. För att klara framtidens välfärdsåtagande krävs investeringar i ny teknologi och nya arbetssätt.

Problemet med statliga pengar för löpande utgifter är att ineffektiva arbetssätt tillåts rulla på utan att någon egentligen får drivkrafter att stoppa dem.

Coronapandemin får inte bli en ursäkt för att låta slöseriet fortsätta. Frågan vad vi får för pengarna måste få ett bättre svar än idag. Det är hög tid att minska byråkratin och ryckigheten i stödsystemet till kommunerna. I synnerhet bör de så kallade riktade statsbidragen fasas ut och göras om till mer generella stöd utan hållhakar. Om man har riktade stöd, bör de vara inriktade på reformer som spar pengar som investeringar i välfärdsteknologi.

Mårten Blix